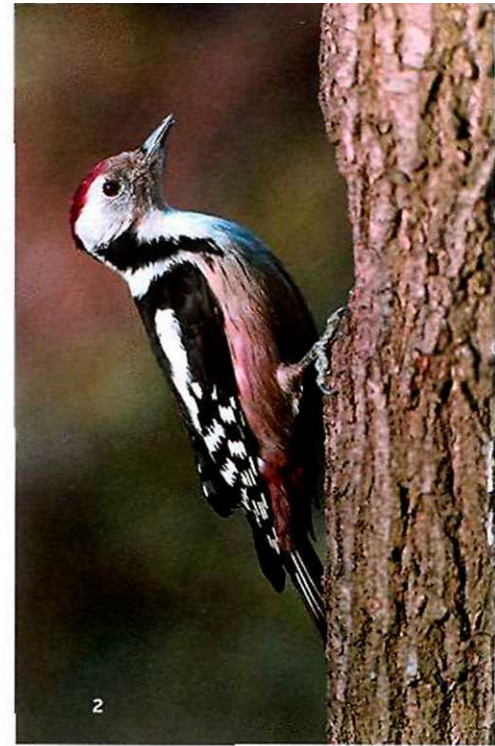

1

2

Natura 2000 v Sloveniji – izrezane ogrožene vrste ptic! //Luka Božič

1: Z rdečo barvo označene dele predlaganih območij SPA bomo v Uredbi o posebnih varstvenih območjih iskali zama. Izločili so jih, ne ozi-
raje se na strokovne utemeljitve po pravi-
lih, ki veljajo v
Evropski uniji.
karta: Tomaž Mihelič

2: V Črnem logu gnezdi 10-20 % popu-
lacije srednjega detla
(*Dendrocopos medius*)
na predlaganem SPA
Mura. Usoda tega
dela populacije je
spričo dejstva, da so
Črni log »izrezali«
iz predloga SPA, vse
prej kot rožnata.
foto: Jan Ševčík

Konec aprila 2004 smo naravovarstveniki v Sloveniji po dolgih mesecih vročitnih razprav, usklajevanj, sestankov in argumentiranj naposled le dočakali težko pričakovano uradno odločitev vlade, katera območja in v kakšnem obsegu bodo razglašena kot območja Natura 2000. Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je bila objavljena v Uradnem listu (Ur.l. RS, št. 49/2004) dne 30.4., tako da je začela veljati natančno z dnem vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Z razglasitvijo vseh najpomembnejših območij za dolgoročno ohranitev sedanje visoke biotske pestrosti pri nas naj bi se končala prva faza prizadevanj biološke oziroma naravovarstvene stroke za ustrezen prenos določil Direktive o pticah in Direktive o habitatih v slovensko zakonodajo. Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je na tem področju v preteklih štirih letih odigralo zelo pomembno vlogo. Naši predlogi posebnih območij varstva (SPA) navsezadnje pokrivajo 24 izmed skupno 38% odstotkov ozemlja Slovenije, kolikor ga obsegajo vsi strokovni predlogi območij Natura 2000.

Žal je že prvi pogled na pregledno karto, ki je bila priložena Uredbi, razkril, da naši predlogi niso bili upoštevani v celoti, kot tudi ne predlogi strokovnjakov za druge živalske skupine, rastline in habitatne tipe. S strani Ministrstva za okolje, prostor in energijo je bilo sicer sprejetih vseh 25 predlaganih posebnih območij varstva (SPA), vendar so bili ponekod dokaj obsežni deli izrezani, ne glede na njihov prispevek k celovitosti območij in pomen za kvalifikacijske vrste ptic. Največje »luknje«
v predlaganih območjih lahko najdemo tam, kjer so načrtovani najrazličnejši večji posegi, predvidoma z nesprijetnimi vplivi na varovane vrste ptic in njihove habitate. V nadaljevanju si bomo ogledali nekaj primerov delov območij, ki so bili kljub trdnim strokovnim argumentom izločeni iz predloga posebnih območij varstva (SPA).

Reka Mura

Nerazglasitev reke Mure v celotnem predlaganem obsegu je gotovo eno izmed najbolj neprijetnih presenečenj vladnega predloga območij Natura 2000 v Sloveniji. Reka Mura je z močnimi populacijami ro kvalifikacijskih vrst nedvomno eno izmed najpomembnejših območij za ohranjanje ogroženih vrst ptic pri nas. Ocenjujemo, da so z izločitvijo celotnega zgornjega dela območja med mejnim prehodom Trate in Radenci ter nižinskega hrastovo-gabrovega gozda Črni log zunaj območja Natura 2000 ostali zelo pomembni deleži populacij vodmca (*Alcedo atthis*), srednjega detla (*Dendrocopos medius*) in belovratega muharja (*Ficedula albicollis*). Vse od naštetih vrst imajo prav vzdolž Mure tudi najpomembnejšo populacijo v Sloveniji. Poleg teh treh vrst bo s takšnim potekom meja okrnjena tudi optimalna pokritost populacij črne štokrklje (*Ciconia nigra*), sršenarja (*Pernis apivorus*) in pisane penice (*Sylvia nisoria*). O naravovarstvenem pomenu Mure ob meji z Avstrijo zgovorno priča tudi dejstvo, da je rečna loka na avstrijski strani reke uvrščena med območja Natura 2000 v Avstriji.

Razlogi za takšno nestrokovno odločitev Ministrstva za okolje, prostor in energijo so tako kot v vseh drugih primerih izključno ekonomske oziroma politične narave. Žal so bile ideje o postavitvi celega niza hidroelektrarn na zgornjem delu Mure obujene prav v dnevih pred razglasitvijo območij Natura 2000. Kljub temu, da mejni del območja trenutno uradno ni pod varstvom Nature 2000, ne verjame-
mo, da bo država projekt postavitve hidroelektrarn lahko izpeljala. Takšen poseg bi nedvomno imel velik negativen vpliv na sedaj še dokaj ohranjeno naravno rečno dinamiko Mure in s tem tudi na celotno nizvodno ležeče območje ob Muri, uradno razglašeno za Natura 2000 območje.

Krakovski gozd - Šentjernejsko polje

Pri območju z zgornjim imenom strokovni predlog DOPPS ni bil upoštevan pri negozdnatem delu območja, ki zajema

OBMOČJE	"IZREZANI" KLJUČNI DELI	NAJPOMEMBNEJŠE VRSTE	% POPULACIJE NA IZREZANEM DELU	RAZLOGI
REKA MURA	zgornji del območja med mejnim prehodom Trate in mostom v Radencih	vodomec (<i>Alcedo atthis</i>)	20-30 %	načrtovana gradnja hidroelektrarne na zgornji Muri
	Črni log	srednji detel (<i>Dendrocopos medius</i>)	10-20 %	avtocesta Beltinci-Pince
		belovrati muhar (<i>Ficedula albicollis</i>)	10-20 %	postavitev 110 kV daljnovoda
KRAKOVSKI GOZD - ŠENTJERNEJSKO POLJE	del območja severno od hitre ceste Krško-Novo Mesto	mali klinkač (<i>Aquila pomarina</i>)	100 %	
	celoten del območja južno od Šentjerneja	črnočeli srakoper (<i>Lanius minor</i>)	50-60 %	
	večji del Šentjernejskega in Šentjakobskega polja	južna postovka (<i>Falco naumanni</i>)	100 %	
SNEŽNIK - PIVKA	zgornji del doline Pivke med izvirom in krajem Pivka	kosec (<i>Crex crex</i>)	50 %	načrtovana gradnja vetrne elektrarne na Volovji rebri
	celoten del območja zahodno od ceste Pivka-Šembije	podhujka (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	10-20 %	
	pobočja Snežniške planote med Volovjo rebrijo in vrhom Gradišče nad Kuteževim	kotorna (<i>Alectoris graeca saxatilis</i>)	cca. 50 %	
		kačar (<i>Circaetus gallicus</i>)	50-70 %	
		beloglavi jastreb (<i>Gyps fulvus</i>)	100 %	
KRAS	Ležeški Gabrk pri Divači	kačar (<i>Circaetus gallicus</i>)	40 %	
	Griško polje	vrtni strnad (<i>Emberiza hortulana</i>)	10-20 %	
	Matarsko podolje	hrbski škrlanec (<i>Lullula arborea</i>)	10-20 %	

večino Šentjernejskega in Šentjakobskega polja ter predel južno od Šentjerneja do vznožja Gorjancev. S tem so bili izločeni predeli s prevladujočo kulturno krajino, ključnega pomena za ohranitev nekaterih v Sloveniji kritično ogroženih vrst ptic. Mali klinkač (*Aquila pomarina*) in črnočeli srakoper (*Lanius minor*) gnezdit v Sloveniji samo na tem območju, njuna populacija pa šteje vsega nekaj parov. Mali klinkač sicer gnezdi v bližnjem Krakovskem gozdu, prehranjuje pa se pretežno na delu območja, ki je bilo izločeno iz Nature 2000. Črnočeli srakoper je v celoti vezan na ekstenzivno kulturno krajino s sadovnjaki, pašniki in travniki. Nestrokovnost vladne odločitve kaže dejstvo, da so bile iz območja načrtno izločene nekatere vasi, na primer Čadraže, Šentjakob, Drama, Velike in Male Roje itd. Prav vasi s svojo neposredno okolico so ključnega pomena za ohranitev črnočelega srakoperja, saj ta ptica gnezdi izključno v vaseh.

Snežnik - Pivka

Del obsežnega območja Snežnik - Pivka je v zadnjem letu prizorišče osrednjega in najbolj odmevnega konflikta med naravovarstveno stroko in ekonomskimi interesi države oziroma vplivnih posameznikov. Gre seveda za Volovjo reber in bližnjo okolico, kjer je načrtovana postavitev niza vetrnic za proizvodnjo električne energije. Na suhih kraških travniških tega območja se poleg omenjenih interesov srečuje tudi veliko število evropsko pomembnih vrst, ki imajo tukaj pomemben del svojih vitalnih populacij. Načrtovana graditev seveda neposredno najbolj ogroža ujede, med katerimi sta zlasti pomembna kačar (*Circaetus gallicus*) in beloglavi jastreb (*Gyps fulvus*). Ob takšnem velikem posegu pa se je povsem nemogoče izogniti poslabšanju kakovosti habitatov vrst, kot so kotorna (*Alectoris graeca*), podhujka (*Caprimulgus europaeus*) in hrbski škrlanec (*Lullula arborea*). Najverjetneje iz istega razloga so bili iz območja Natura 2000 izločeni tudi predeli s prevladujočimi

3: Iz predlaganega SPA območja Krakovski gozd - Šentjernejsko polje so bili izločeni ključni predeli kulturne krajine za ohranitev črnočelega srakoperja (*Lanius minor*).
foto: Peter Buchner

suhimi kraškimi travniki in pašniki zahodno od ceste Vipava-Šembije, vključno s skalnato steno pri Podtaboru. Naslednji pomembni del območja, »spregledan« pri pripravi uradnega predloga območja Natura 2000, je tudi zgornji del doline Pivke. Ekstenzivni vlažni travniki tega dela so pomembni za kosca (*Crex crex*), še posebej travniki med izvirom Pivke pri Zagorju in vasjo Drskovče. Tako bo ostalo zunaj meja območja Natura 2000 okoli 50 % vseh koscev na Pivškem območju.

Kras

Na Krasu je skupna površina predelov, ki so bili pri uradni razglasitvi območij Natura 2000 izločeni, največja med vsemi območji. Žal so med njimi tudi predeli z zelo pomembnimi in zaradi opuščanja rabe marsikje drugod izginjajočimi kraškimi travniški. Tukaj velja omeniti predvsem Griško polje in Ležeški Gabrk pri Divači. Slednje območje je gnezdišče dveh močno ogroženih vrst v Sloveniji, rjave cipe (*Anthus campestris*) in vrtnega strnada (*Emberiza hortulana*). Obe omenjeni območji sta tudi pomembni lovišči kačarja. Razlog za izločitev Griškega polja iz strokovnega predloga je načrtovana graditev vetrne elektrarne. ●

tabela: Odstotki populacij ptic na izrezanih območjih. Za celoto je vzeta populacija na posameznem predlaganem območju SPA.